

УДК 347.7:336

Назаренко К.Д., студент спеціальності 113 Прикладна математика**Науковий керівник: Блінова Г.О., д.ю.н., професорка кафедри цивільного, господарського, екологічного права***(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)*

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Фінансове право є сукупністю значної частини фінансових норм, об'єднаних у систему, яка поділяється на групи, що характеризуються специфічними особливостями та логічною структурою. Ця система є об'єктивним виразом суспільних фінансових відносин, які визначають внутрішню організацію фінансового права, його зміст та специфічний розподіл норм, спрямованих на регулювання фінансових правовідносин.

Інтенсивний розвиток бюджетних та податкових відносин викликало зростання числа нормативних розпоряджень, що вимагало впорядкування цих норм у вигляді логічно структурованих блоків матеріального та процесуального права. Це призвело до формування чіткої та узгодженої структури системи фінансового права, де норми логічно поділені на Загальну та Особливу частини.

До Загальної частини належать фінансово-правові норми, що встановлюють основні засади, форми та методи фінансової діяльності; визначальні поняття та функції фінансів; що регулюють діяльність фінансових органів та їх повноваження, а також визначають правовий статус інших суб'єктів фінансового права та основні положення щодо організації фінансового контролю. Ці норми в Загальній частині набувають подальшої конкретизації в Особливій частині, яка ділиться на розділи та підгалузі, що включають специфічні фінансово-правові інститути. Такі інститути регулюють вужчі та однорідні за змістом області, формуючи окремі підгалузі та розділи. Особлива частина, у свою чергу, охоплює фінансово-правові норми, що регулюють відносини у сферах бюджетної системи, державних доходів та видатків, обов'язкового державного страхування, кредитування, публічного регулювання банківської діяльності та валютного регулювання.

Серед інституцій Особливої частини ключову роль грає бюджетне право. Бюджетне право являє собою сукупність фінансово-правових норм, що регулюють суспільні відносини, що виникають при формуванні, розподілі та використанні коштів державного та місцевих бюджетів. У межах бюджетного права виділяються такі інститути, як інститут бюджетної системи та інститут бюджетного процесу.

Крім того, до фінансового права входять норми, що регулюють порядок формування, розподілу та використання коштів позабюджетних цільових фондів, які встановлюють їх правовий статус та регулюють інші питання, пов'язані з їх діяльністю. Ці норми утворюють інститут державних цільових фондів. Також виділяється інститут державних доходів, що включає норми, що формують єдину систему державних доходів та забезпечують надходження коштів у розпорядження держави та органів місцевого самоврядування.

Важливим компонентом тут є норми податкового права, які регулюють рух коштів від платників податкових платежів до бюджетів та державних цільових фондів у вигляді податків і зборів. Інститут державного кредиту, своєю чергою, забезпечує правове регулювання відносин, пов'язаних із наданням тимчасово вільних коштів юридичних та фізичних осіб державі на умовах терміновості, платності та повернення. Норми, що встановлюють порядок кошторисно-бюджетного фінансування, формують окремий інститут, що регулює відносини, пов'язані з державними видатками. У фінансовому праві також існують інститути щодо грошового обігу, валютного регулювання та інших аспектів фінансової системи.

Система фінансового права включає різні види інститутів: 1) звичайний фінансово-правовий інститут, що є групуванням фінансово-правових норм за якою-небудь ознакою; 2) складний фінансово-правовий інститут, що складається з кількох простих інститутів і регулює значні суспільні відносини, структуровані за напрямками, куди впливають прості інститути; 3) комплексний фінансово-правовий інститут, що поєднує однорідні фінансово-правові норми з різних інституцій чи підгалузей. Прикладом є інститут доходів державного бюджету, що створюється шляхом об'єднання бюджетно-правових та податково-правових норм

Підгалузь фінансового права, що є специфічною, щодо відокремленого угруповання фінансово-правових норм та інститутів.

У систему фінансового права входять усі ці галузі, проте їх співвідношення необхідно визначати у кожному конкретному випадку. Можливі такі ситуації, як: 1) простий інститут може бути безпосередньо складовим елементом фінансового права, не беручи участь у підгалузі чи іншому інституті, і таким чином виступати самостійною частиною фінансово-правової галузі; 2) простий інститут може займати місце у системі фінансового права опосередковано, беручи участь у складі складного інституту чи підгалузі; 3) прості фінансово-правові інститути можуть входити до складу складніших інститутів та формувати комплексний фінансово-правовий інститут, перебуваючи на межі інституційного чи підгалузевого регулювання.

Список використаних джерел:

1. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець ; Ю. М. Жорнокуй, О. В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та інші. Харків: Екограф, 2015. 500 с.
2. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с.
3. Фінансове право : навч. посіб. / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків: Право, 2010. 288 с.